

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПРАВОТВОРЧОСТІ ТА
НАУКОВО-ПРАВОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ**

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

Актуальні проблеми зобов'язального права

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Галузь знань: 08 Право

Спеціальність: 081 Право

Освітньо-наукова програма: 081 Право

Статус дисципліни: вибіркова

Київ 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення Вченої ради
Науково-дослідного інституту
правотворчості та науково-правових
експертиз Національної академії правових
наук України
від 28 вересня 2023 р., протокол № 10

Голова Вченої ради

Олексій КОТ

Розглянуто на засіданні відділу приватноправових досліджень Науково-дослідного інституту правотворчості та науково-правових експертиз НАПрН України (від 26 вересня 2023 р., протокол № 4)

Розробник: Красицька Лариса Василівна – завідувач відділу науково-правових експертиз Науково-дослідного інституту правотворчості та науково-правових експертиз НАПрН України, доктор юридичних наук, професор

Гарант освітньо-наукової програми:
завідувач відділу науково-правових експертиз
Науково-дослідного інституту правотворчості та
науково-правових експертиз НАПрН України,
доктор юридичних наук, професор

Л. В. Красицька

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
	08 Право 081 Право <u>третій (освітньо-науковий)</u> <small>(назва СВО)</small>	Навчальний курс <u>2</u> <small>(номер)</small> Семестр <u>3</u> <small>(номер)</small> Вид контролю: <u>залік</u> <small>(екзамен, залік)</small>
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції – <u>16</u> ; <small>(години)</small>		Лекції – <u>10</u> ; <small>(години)</small>
Семінарські заняття – <u>30</u> ; <small>(години)</small>		Семінарські заняття – <u>10</u> ; <small>(години)</small>
Практичні заняття – _____ ; <small>(години)</small>		Практичні заняття – _____ ; <small>(години)</small>
Лабораторні заняття – _____ ; <small>(години)</small>		Лабораторні заняття – _____ ; <small>(години)</small>
Самостійна робота – <u>104</u> ; <small>(години)</small>		Самостійна робота – <u>130</u> ; <small>(години)</small>
Індивідуальні завдання:		Індивідуальні завдання:
Курсова робота – _____ <small>(кількість; № семестру)</small>		Курсова робота – _____ <small>(кількість; № семестру)</small>
Реферати (тощо) – _____ <small>(кількість; № семестру)</small>		Реферати – _____ <small>(кількість; № семестру)</small>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми зобов'язального права» є формування у здобувачів третього рівня вищої освіти ступеня доктора філософії ґрунтовних теоретичних знань із зобов'язального права, вироблення та удосконалення ними особливих умінь, практичних навичок, необхідних для здійснення ними наукової, науково-педагогічної та професійної діяльності в сфері права.

Завдання: У процесі вивчення дисципліни «Актуальні проблеми зобов'язального права» здобувачі вищої освіти повинні:

- опанувати основні положення доктрини зобов'язального права;
- засвоїти положення джерел зобов'язального права;
- набути вміння та навички вірно тлумачити норми зобов'язального права і правильно їх застосовувати в конкретній життєвій ситуації;
- вміти здійснювати критичний аналіз правових явищ у сфері зобов'язального права;
- здобувати навички правової аргументації власної позиції;
- синтезувати нові та комплексні ідеї, підходи до правового регулювання зобов'язальних відносин з урахуванням євроінтеграційної складової усіх компонентів суспільства.

Міждисциплінарні зв'язки: актуальні проблеми договірнього права, актуальні проблеми цивільного права, актуальні проблеми страхового права.

Вивчення навчальної дисципліни «Актуальні проблеми зобов'язального права» передбачає формування та розвиток у здобувачів третього рівня вищої освіти ступеня доктора філософії наступних компетентностей та досягнення результатів навчання.

Інтегральна компетентність (ІК):

ІК. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері права, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК01. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК02. Здатність розробляти наукові проєкти та управляти ними.
- ЗК03. Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.
- ЗК04. Здатність усно і письмово презентувати результати власного наукового дослідження українською та іноземною мовами, глибоко розуміти іншомовні наукові та професійні тексти за напрямом досліджень.

- ЗК06. Здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися впродовж життя, оцінювати рівень власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію й мобільність.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

- СК01. Здатність планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у галузі права та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з права та суміжних галузей.

- СК02. Здатність застосовувати методи правового і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій.

- СК04. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері права та забезпечувати якість виконуваних досліджень; дотримання права інтелектуальної власності та стандартів академічної доброчесності.

- СК05. Здатність моделювати оптимальні варіанти вирішення складних правових проблем, прогнозувати можливі наслідки їх реалізації.

- СК06. Здатність здійснювати експертну діяльність у сфері права.

- СК08. Здатність тлумачити та застосовувати нормативно-правові акти та інші джерела права у сфері захисту прав та інтересів суб'єктів правовідносин, аналізувати та узагальнювати судову практику.

- СК09. Здатність проводити компаративістські наукові дослідження, застосовувати норми міжнародного приватного права, аналізувати національну правову систему на предмет інтеграції та адаптації законодавства України до законодавства ЄС.

- СК10. Здатність складати правові документи, в тому числі процесуальні, вміти формулювати та відстоювати правову позицію в конкретній справі.

Результати навчання:

- РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання у сфері права і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень, отримання нових знань та здійснення інновацій.

- РН03. Застосовувати у фаховій діяльності знання та розуміння системи права, історії світової та української правової думки, сучасної правової доктрини, а також основних напрямів та провідних тенденцій у розвитку права.

- РН10. Готувати правові висновки, пропозиції та рекомендації за результатами правового дослідження.

- РН11. Здійснювати доктринальне тлумачення норм національного, міжнародного та права Європейського Союзу, здійснювати порівняльний аналіз правових явищ та процесів у різних правових системах.

- РН14. Вміло тлумачити та ефективно застосовувати нормативно-правові акти та інші джерела права у сфері захисту прав та інтересів суб'єктів правовідносин, аналізувати та узагальнювати судову практику.

- РН15. Якісно проводити компаративістські наукові дослідження, застосовувати норми міжнародного приватного права, аналізувати національну правову систему на предмет інтеграції та адаптації законодавства України до законодавства ЄС.

- РН16. Демонструвати вміння складати правові документи, в тому числі процесуальні, вміти формулювати та відстоювати правову позицію у конкретній справі.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема № 1. Загальні положення про зобов'язальне право та зобов'язання.

Поняття зобов'язального права. Уніфікація зобов'язального права (Принципи, визначення та модельні правила Європейського приватного права; Принципи європейського контрактного права; Принципи європейського деліктного права; Принципи міжнародних комерційних контрактів). Класифікація зобов'язань. Зобов'язання з множинністю осіб. Розмежування регресного зобов'язання і суброгації. Заміна сторін у зобов'язанні. Розмежування цесії та договору факторингу.

Тема № 2. Теоретичні та практичні проблеми виконання зобов'язання.

Загальні умови виконання зобов'язання. Проблемні питання виконання зобов'язання належними сторонами. Строк (термін) виконання зобов'язання. Валюта виконання грошового зобов'язання: проблемні питання. Проценти в цивільному праві та особливості їх стягнення. Солідарне зобов'язання.

Тема № 3. Теоретичні та практичні проблеми забезпечення виконання зобов'язання.

Види забезпечення виконання зобов'язання. Неустойка як вид забезпечення виконання зобов'язання. Зменшення розміру неустойки за рішенням суду. Порука як вид забезпечення виконання зобов'язання. Гарантія як вид забезпечення виконання зобов'язання. Завдаток як вид забезпечення виконання зобов'язання. Розмежування завдатку та авансу. Застава як вид забезпечення виконання зобов'язання. Звернення стягнення на предмет іпотеки за рішенням суду. Виконавчий напис нотаріуса як спосіб звернення стягнення на предмет іпотеки. Звернення стягнення на підставі договору про задоволення вимог іпотекодержателя. Притримання як вид забезпечення виконання зобов'язання. Право довірчої власності як спосіб забезпечення виконання зобов'язання за кредитним договором.

Тема № 4. Теоретичні та практичні проблеми припинення зобов'язання.

Підстави припинення зобов'язання. Припинення зобов'язання виконанням. Проблемні питання припинення зобов'язання зарахуванням. Припинення зобов'язання прощенням боргу. Інші підстави припинення зобов'язання.

Тема № 5. Правові наслідки порушення зобов'язання: проблеми теорії та практики.

Інститут переддоговірної відповідальності. Теоретичні конструкції цивільно-правової відповідальності. Вина як підстава відповідальності за порушення зобов'язання. Підстави звільнення від відповідальності за

порушення зобов'язання. Субсидіарна відповідальність. Збитки та неустойка як основні форми цивільно-правової відповідальності.

Тема № 6. Проблемні питання договірних зобов'язань.

Загальнотеоретичні підходи до договірного регулювання приватноправових відносин. Розширення принципу свободи договору. Типи договорів та їх цивільно-правова характеристика. Нові договірні конструкції.

Тема № 7. Проблемні питання недоговірних зобов'язань.

Проблемні питання застосування загальних положень про зобов'язання до недоговірних зобов'язань. Система недоговірних зобов'язань. Загальні положення про відшкодування шкоди. Система спеціальних деліктів. Кондикційні зобов'язання.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни					Вид контролю	
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські	Практичні заняття	Лабораторні заняття		Самостійна робота
Тема № 1. Загальні положення про зобов'язальне право та зобов'язання	20	2	4			14	залік
Тема № 2. Теоретичні та практичні проблеми виконання зобов'язання	20	2	4			14	
Тема № 3. Теоретичні та практичні проблеми забезпечення виконання зобов'язання	20	2	4			14	
Тема № 4. Теоретичні та практичні проблеми припинення зобов'язання	20	2	4			14	
Тема № 5. Правові наслідки порушення зобов'язання: проблеми теорії та практики	20	2	4			14	
Тема № 6. Проблемні питання договірних зобов'язань	20	2	4			14	
Тема № 7. Проблемні питання недоговірних зобов'язань	30	4	6			20	
Всього за семестр	150	16	30			104	

**4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(заочна форма навчання)**

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семинарські	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема № 1. Загальні положення про зобов'язальне право та зобов'язання	22	2	2			18	залік
Тема № 2. Теоретичні та практичні проблеми виконання зобов'язання	20	1	1			18	
Тема № 3. Теоретичні та практичні проблеми забезпечення виконання зобов'язання	20	1	1			18	
Тема № 4. Теоретичні та практичні проблеми припинення зобов'язання	22	2	2			18	
Тема № 5. Правові наслідки порушення зобов'язання: проблеми теорії та практики	20	1	1			18	
Тема № 6. Проблемні питання договірних зобов'язань	20	1	1			18	
Тема № 7. Проблемні питання недоговірних зобов'язань	26	2	2			22	
Всього за семестр	150	10	10			130	

4.2. Теми лекційних та семінарських занять

Тема № 1. Загальні положення про зобов'язальне право та зобов'язання.

1. Поняття зобов'язального права.
2. Уніфікація зобов'язального права (Принципи, визначення та модельні правила Європейського приватного права; Принципи європейського контрактного права; Принципи європейського деліктного права; Принципи міжнародних комерційних контрактів).
3. Зобов'язання з множинністю осіб.
4. Розмежування регресного зобов'язання і суброгації.
5. Розмежування цесії та договору факторингу.

Тема № 2. Теоретичні та практичні проблеми виконання зобов'язання.

1. Загальні умови виконання зобов'язання.
2. Проблемні питання виконання зобов'язання належними сторонами.
3. Строк (термін) виконання зобов'язання.
4. Проценти в цивільному праві та особливості їх стягнення.

Тема № 3. Теоретичні та практичні проблеми забезпечення виконання зобов'язання.

1. Види забезпечення виконання зобов'язання.
2. Неустойка як вид забезпечення виконання зобов'язання.
3. Поручка як вид забезпечення виконання зобов'язання.
4. Гарантія як вид забезпечення виконання зобов'язання.
5. Завдаток як вид забезпечення виконання зобов'язання.
6. Застава як вид забезпечення виконання зобов'язання.
7. Звернення стягнення на предмет іпотеки за рішенням суду.
8. Звернення стягнення на підставі договору про задоволення вимог іпотекодержателя.
9. Притримання як вид забезпечення виконання зобов'язання.
10. Право довірчої власності як спосіб забезпечення виконання зобов'язання за кредитним договором.

Тема № 4. Теоретичні та практичні проблеми припинення зобов'язання.

1. Підстави припинення зобов'язання.
2. Припинення зобов'язання виконанням.
3. Проблемні питання припинення зобов'язання зарахуванням.
4. Інші підстави припинення зобов'язання.

Тема № 5. Правові наслідки порушення зобов'язання: проблеми теорії та практики.

1. Інститут переддоговірної відповідальності.

2. Теоретичні конструкції цивільно-правової відповідальності.
3. Вина як підстава відповідальності за порушення зобов'язання.
4. Збитки та неустойка як основні форми цивільно-правової відповідальності.

Тема № 6. Проблемні питання договірних зобов'язань.

1. Загальнотеоретичні підходи до договірного регулювання приватноправових відносин.
2. Типи договорів та їх цивільно-правова характеристика.
3. Нові договірні конструкції.

Тема № 7. Проблемні питання недоговірних зобов'язань.

1. Проблемні питання застосування загальних положень про зобов'язання до недоговірних зобов'язань.
2. Система недоговірних зобов'язань.
3. Загальні положення про відшкодування шкоди.
4. Кондикційні зобов'язання.

4.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Тема № 1. Загальні положення про зобов'язальне право та зобов'язання.

1. Класифікація зобов'язань.
2. Заміна сторін у зобов'язанні.

Тема № 2. Теоретичні та практичні проблеми виконання зобов'язання.

1. Валюта виконання грошового зобов'язання: проблемні питання.
2. Солідарне зобов'язання.

Тема № 3. Теоретичні та практичні проблеми забезпечення виконання зобов'язання.

1. Зменшення розміру неустойки за рішенням суду.
2. Розмежування завдатку та авансу.
3. Виконавчий напис нотаріуса як спосіб звернення стягнення на предмет іпотеки.

Тема № 4. Теоретичні та практичні проблеми припинення зобов'язання.

1. Припинення зобов'язання прощенням боргу.

Тема № 5. Правові наслідки порушення зобов'язання: проблеми теорії та практики.

1. Підстави звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання.

2. Субсидіарна відповідальність.

Тема № 6. Проблемні питання договірних зобов'язань.

1. Розширення принципу свободи договору.

Тема № 7. Проблемні питання недоговірних зобов'язань.

1. Система спеціальних деліктів.

5. Індивідуальні завдання

5.1. Теми рефератів

1. Позовна давність за вимогою про стягнення неустойки.
2. Право суду на зменшення штрафних санкцій.
3. Відповідальність між поручителями кількох договорів поруки на виконання одного й того самого зобов'язання.
4. Порядок і строк пред'явлення вимоги кредитором до поручителя.
5. Предмет іпотеки.
6. Порядок реалізації предмета забезпечувального обтяження.
7. Виникнення права на притримання майна.
8. Грошові зобов'язання: поняття, правові наслідки порушення.
9. Проблемні питання звільнення від цивільно-правової відповідальності за порушення зобов'язання.
10. Проблемні питання укладення, виконання, зміни та розірвання договору.
11. Проблемні питання визнання договору неукладеним.
12. Попередній та публічний договори у цивільному праві.
13. Елементи *corpus delicti civile*.
14. Проблемні питання відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.
15. Проблемні питання відшкодування шкоди, завданої незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури та суду.

5.2. Аналіз правових позицій Верховного Суду, аналіз та розробка проєктів нормативно-правових актів (на вибір)

1. Проаналізуйте постанови Верховного Суду, в яких викладено правову позицію Верховного Суду щодо розгляду окремих категорій справ, що виникають із зобов'язань (наприклад, щодо способів захисту прав та законних інтересів сторін іпотечного договору тощо).

2. Проаналізуйте проєкт законодавчого акту щодо врегулювання зобов'язальних відносин та підготуйте науково-правовий висновок.

3. Підготуйте проєкт нормативно-правового акта, що регулює зобов'язальні відносини, або розробіть пропозиції щодо удосконалення чинного цивільного законодавства України в частині правового регулювання зобов'язань.

6. Методи навчання

Лекційні заняття з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми зобов'язального права» проводяться з використанням мультимедійних презентацій. Для проведення бінарних занять, «гостьових» лекцій будуть запрошуватися провідні наукові, науково-педагогічні працівники інших закладів вищої освіти, наукових установ, практичні працівники.

В процесі проведення семінарських занять застосовуватиметься моделювання ситуативних задач, вирішення кейсів. Під час обговорення проблемних питань на семінарських заняттях обов'язковому аналізу підлягатимуть положення доктрини цивільного права, джерел цивільного права, зокрема рішень Європейського суду з прав людини, також аналізуватимуться постанови Великої Палати Верховного Суду, Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду щодо вирішення конкретних цивільних справ, що виникають з цивільних правовідносин, зокрема зобов'язальних.

Для закріплення начального матеріалу складатимуться проекти правових та процесуальних документів, а саме – договору завдатку, акту приймання-передачі товару, договору позики, інших договорів, а також позовних заяв, зокрема про стягнення неустойки, про зняття обтяження з нерухомого майна, про стягнення боргу за договором позики тощо. Здобувачі вищої освіти готуватимуть проекти нормативно-правових актів щодо врегулювання відносин, що виникають із зобов'язань.

7. Методи і форми контролю

Оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми зобов'язального права» включає в себе поточний та підсумковий контроль.

Загальна кількість балів з навчальної дисципліни 100 балів ЄКТС = поточний контроль 50 балів (семінарські заняття, СРС) + підсумковий контроль 50 балів.

Поточний контроль. До форм поточного контролю належать: опитування на семінарських заняттях; вирішення кейсів; участь в дискусіях, веб-квестах, обговоренні доповідей, рефератів; підготовка рефератів та доповідей; тестування; виконання самостійних робіт. Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять з метою перевірки набутих здобувачем вищої освіти знань, умінь, навичок та інших компетентностей з навчальної дисципліни. Результати поточного контролю оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Максимальна кількість балів на поточному контролі, які використовуються при розрахунку успішності здобувачів вищої освіти, становить 50 балів.

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання з дисципліни «Актуальні проблеми зобов'язального права». Для обліку результатів навчання використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи здобувачів вищої освіти. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображуються у відомостях обліку успішності, індивідуальних навчальних планах. *Присутність здобувачів вищої освіти при проведенні підсумкового контролю (заліку) є обов'язковою.* Максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів вищої освіти, становить 50 балів.

Контрольні питання до заліку

1. Поняття зобов'язального права.
2. Уніфікація зобов'язального права.
3. Принципи, визначення та модельні правила Європейського приватного права.
4. Принципи європейського контрактного права.
5. Принципи європейського деліктного права.
6. Принципи міжнародних комерційних контрактів.
7. Класифікація зобов'язань.
8. Зобов'язання з множинністю осіб.
9. Розмежування регресного зобов'язання і суброгації.
10. Заміна сторін у зобов'язанні.
11. Розмежування цесії та договору факторингу.
12. Загальні умови виконання зобов'язання.
13. Проблемні питання виконання зобов'язання належними сторонами.
14. Строк (термін) виконання зобов'язання.
15. Валюта виконання грошового зобов'язання: проблемні питання.
16. Проценти в цивільному праві та особливості їх стягнення.
17. Солідарне зобов'язання.
18. Види забезпечення виконання зобов'язання.
19. Неустойка як вид забезпечення виконання зобов'язання.
20. Зменшення розміру неустойки за рішенням суду.
21. Поручка як вид забезпечення виконання зобов'язання.
22. Гарантія як вид забезпечення виконання зобов'язання.
23. Завдаток як вид забезпечення виконання зобов'язання.
24. Розмежування завдатку та авансу.
25. Застава як вид забезпечення виконання зобов'язання.
26. Звернення стягнення на предмет іпотеки за рішенням суду.
27. Виконавчий напис нотаріуса як спосіб звернення стягнення на предмет іпотеки.
28. Звернення стягнення на підставі договору про задоволення вимог іпотекодержателя.
29. Притримання як вид забезпечення виконання зобов'язання.
30. Право довірчої власності як спосіб забезпечення виконання

зобов'язання за кредитним договором.

31. Підстави припинення зобов'язання.
32. Припинення зобов'язання виконанням.
33. Проблемні питання припинення зобов'язання зарахуванням.
34. Припинення зобов'язання прощенням боргу.
35. Інші підстави припинення зобов'язання.
36. Інститут переддоговірної відповідальності.
37. Теоретичні конструкції цивільно-правової відповідальності.
38. Вина як підстава відповідальності за порушення зобов'язання.
39. Підстави звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання.
40. Субсидіарна відповідальність.
41. Збитки та неустойка як основні форми цивільно-правової відповідальності.
42. Загальнотеоретичні підходи до договірного регулювання приватноправових відносин.
43. Розширення принципу свободи договору.
44. Типи договорів та їх цивільно-правова характеристика.
45. Нові договірні конструкції.
46. Проблемні питання застосування загальних положень про зобов'язання до недоговірних зобов'язань.
47. Система недоговірних зобов'язань.
48. Загальні положення про відшкодування шкоди.
49. Система спеціальних деліктів.
50. Кондикційні зобов'язання.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях

Оцінка «*відмінно*» виставляється здобувачеві вищої освіти, який показав всебічні та глибокі знання передбаченого робочою програмою матеріалу, законодавства, судової (адміністративної, нотаріальної) практики, рекомендованої робочою програмою курсу, проявив творчі здібності в розумінні, викладенні та використанні програмного матеріалу.

Оцінка «*добре*» виставляється здобувачеві вищої освіти, який показав повне знання передбаченого робочою програмою матеріалу, засвоїв основну літературу, рекомендовану робочою програмою курсу, виявив стабільний характер знань і здібності до їх самостійного набуття та оновлення в процесі самостійної підготовки до занять.

Оцінка «*задовільно*» виставляється здобувачеві вищої освіти, який показав знання основного матеріалу в обсязі робочої програми курсу, необхідному для професійної діяльності в сфері права, знайомому з основною літературою, рекомендованою робочою програмою курсу, проте припустився помилок у відповіді або показав поверхневе знання матеріалу. Ця оцінка виставляється і у разі недостатньо аргументованого викладення матеріалу, недостатньо чітко і послідовно висловленої відповіді.

Оцінка «незадовільно» виставляється здобувачеві вищої освіти, який виявив істотні прогалини у знанні основного програмного матеріалу, що виражається у незнанні основних понять та положень навчального курсу, в невмінні пов'язати теоретичний матеріал з аналізом положень чинного законодавства, юридичної практики.

Оцінювання самостійної роботи здійснюється за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час визначення загальної кількості балів за поточний контроль.

9. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	визначення	Залікова оцінка
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	дуже добре	зараховано
74-81	C	добре	
64-73	D	задовільно	зараховано
60-63	E	достатньо	
35-59	FX	незадовільно з правом повторного складання підсумкового контролю	незараховано
0-34	F	незадовільно без права повторного складання підсумкового контролю	

- *90-100 балів (відмінно)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував досконале знання основних понять і правових категорій; вміння вільно оперувати категоріальним апаратом; вміння давати аргументовані, чіткі і логічно побудовані відповіді на питання; вміння системно аналізувати джерела права, правозастосовну практику і викладати аргументовану позицію з певної правової проблеми або життєвої ситуації; здатність юридично грамотно і толерантно викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми;

- *82-89 балів (дуже добре)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував дуже добре знання основних понять і правових категорій; вміння оперувати категоріальним апаратом; вміння давати чіткі і логічно побудовані відповіді на питання; вміння аналізувати джерела права, правозастосовну практику і викладати позицію з певної правової проблеми або життєвої ситуації; здатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми з використанням певного обсягу рекомендованої літератури;

- *74-81 (добре)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував добре знання основних понять і правових категорій; вміння оперувати категоріальним апаратом з окремими помилками; вміння давати відповіді без суттєвих помилок на питання; вміння аналізувати джерела права, правозастосовну практику з певної правової проблеми або життєвої ситуації;

здатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми з використанням обмеженого обсягу рекомендованої літератури;

- *64-73 (задовільно)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував задовільне знання основних понять і правових категорій; оперування категоріальним апаратом з помилками; недостатнє вміння давати відповіді на питання; недостатнє вміння аналізувати джерела права, правозастосовну практику з певної правової проблеми або життєвої ситуації; недостатню здатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми, обумовлену використанням незначного обсягу рекомендованої літератури;

- *60-63 (достатньо)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував достатнє знання основних понять і правових категорій; оперування категоріальним апаратом з суттєвими помилками; недостатнє вміння давати відповіді на питання; недостатнє вміння аналізувати джерела права, правозастосовну практику з певної правової проблеми або життєвої ситуації; недостатню здатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми, обумовлену використанням незначного обсягу рекомендованої літератури;

- *59 і менше (незадовільно)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував незнання основних понять і правових категорій; нездатність оперування категоріальним апаратом; відсутність вміння давати відповіді на питання; нездатність аналізувати джерела права, правозастосовну практику з певної правової проблеми або життєвої ситуації; нездатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми, обумовлену невикористанням рекомендованої літератури.

10. Рекомендована література

Основна

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.
4. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>
5. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»: Закон України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-IX#Text>
6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>.
7. Про іпотеку: Закон України від 5 червня 2003 року № 898-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-15#Text>
8. Про заставу: Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2654-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2654-12#Text>
9. Про медіацію: Закон України від 16 листопада 2021 р. № 1875-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>
10. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23 червня 2005 р. № 2709-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>.
11. Про нотаріат: Закон України від 03 вересня 1993 р. № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>.
12. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду: Закон України від 1 грудня 1994 р. № 266/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 1. Ст. 1.
13. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
14. Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції: Закон України від 02.09.2014 р. № 1669-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 44. Ст. 2040.
15. Про фінансовий лізинг: Закон України від 4 лютого 2021 р. № 1201-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text>
16. Луць В.В., Великанова М.М. Договори в цивільному праві України. Навчальний посібник. 2-ге вид., доп. і перероб. К.: Юрінком Інтер, 2023. 308 с
17. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. 6-те вид., перероб. і допов./ за ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. Київ: Юрінком Інтер, 2019. Т. I. 752 с.

18. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. 6-те вид., перероб. і допов./ за ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. Київ: Юрінком Інтер, 2019. Т. II. 1048 с.
19. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.
20. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / редкол.: В.Я. Тацій (голова), О.В. Петришин, Ю.В. Баулін та ін. Цивільно-правові науки. Приватне право. Т. 3. 2008. 640 с.
21. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Степаненка Андрія Миколайовича щодо офіційного тлумачення положень пунктів 22, 23 статті 1, статті 11, частини восьмої статті 18, частини третьої статті 22 Закону України «Про захист прав споживачів» у взаємозв'язку з положеннями частини четвертої статті 42 Конституції України (справа про захист прав споживачів кредитних послуг) від 10 листопада 2011 р. № 15-рп/2011. *Вісник Конституційного Суду України*. 2012. № 1.
22. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.
23. Principles of European Contract Law. URL: <https://www.lawanalytics.top/pages/pecl/plurality#p10-7>.
24. Principles of European Tort Law. URL: <http://www.egtl.org/PETLEnglish.html>.
25. Принципи міжнародних комерційних договорів УНІДРУА (2010). URL: <https://www.unidroit.org/wp-content/uploads/2021/06/Unidroit-Principles-2010-Ukrainian-bl.pdf>

Додаткова

1. Актуальні проблеми цивільно-правового регулювання договірних відносин в Україні : монографія / [А. Ю. Бабаскін та ін.] ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ : Інтерсервіс, 2020. 203 с.
2. Аналіз практики застосування ст. 625 Цивільного кодексу України в цивільному судочинстві. URL: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/%28documents%29/B714BFACD5463C0DC2257B4B002E5416>.
3. Аномалії в цивільному праві України : навч.-практ. посібник. 2-ге вид., перероб. та доп. / за заг. ред. Р. А. Майданика. Київ : Юстініан, 2010. 1008 с.
4. Боднар Т. В. Виконання договірних зобов'язань у цивільному праві: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2005. 272 с.
5. Великанова М. М. Ризики в цивільному праві: монографія. Київ: Алерта, 2019. 378 с.
6. Гринько С. Д. Деліктні зобов'язання римського приватного права: поняття, система, рецепція: монографія; за наук. ред. Є. О. Харитонова. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2012. 724 с.
7. Гриняк А. Б. Теоретичні засади правового регулювання підрядних зобов'язань у цивільному праві України: монографія. Київ: НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2013. 374 с.

8. Діковська І.А. Принципи правового регулювання міжнародних приватних договірних зобов'язань : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2014. 462 с.
9. Договір як універсальна форма правового регулювання: монографія / за заг. ред. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. 399 с.
10. Договори з виконання робіт в цивільному праві України: проблеми теорії і практики: монографія / за заг. ред. А. Б. Гриняка. К. : НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2015. 402 с.
11. Калаур І. Р. Договірні зобов'язання з передання майна в користування: проблеми теорії та практики: монографія. 2-ге вид., доп. Тернопіль: Підручники і посібники, 2015. 480 с.
12. Кантафарова І. С. Теорія цивільно-правової відповідальності. Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Одеса: Астропринт, 2006. 261 с.
13. Кузнєцова Н. С. Вибрані праці. К. : ПрАТ «Юридична практика», 2014. 544 с.
14. Кузнєцова Н. С. Вдосконалення положень про цивільно-правову відповідальність у контексті гармонізації із європейським приватним правом. *Новітні тенденції зобов'язального права (Матвєєвські цивілістичні читання)* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 26 жовт. 2018 р. Київ : ТОВ «Білоцерківдрук», 2019. С. 22–28.
15. Кузнєцова Н. Договір у механізмі регулювання цивільно-правових відносин. *Право України*. 2012. № 9. С. 12–25.
16. Кузнєцова Н. С. Інститут цивільно-правової відповідальності у вітчизняній та зарубіжній цивілістичній доктрині. *Право України*. 2019. № 1. С. 186–203.
17. Лукасевич-Крутник І.С. Теоретичні засади правового регулювання договірних відносин з надання транспортних послуг у цивільному праві України : монографія. Нац. акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва ім. Ф. Г. Бурчака. Тернопіль : Паляниця В. А., 2019. 474 с.
18. Луць В.В., Великанова М.М. Типові форми договорів. Науково-практичний посібник. 2-ге вид., доп. і перероб. К.: Юрінком Інтер, 2023. 628 с.
19. Луць В. Договір як регулятор цивільних відносин. *Право України*. 2012. № 9. С. 19–25.
20. Луць В. В. Контракти у підприємницькій діяльності : навчальний посібник. Київ : Юрінком Інтер, 1999. 556 с.
21. Міловська Н.В. Договірні зобов'язання зі страхування у цивільному праві України: проблеми теорії та практики : монографія. НДІ приват. права і підприємництва ім. В. Г. Бурчака Нац. акад. прав. наук України. Київ : НДІ приват. права і підприємництва ім. В.Ф.Бурчака НАПрН України, 2019. 487 с.
22. Оновлення договірної регулювання приватноправових відносин в Україні: монографія. Київ: НДІ приват. права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2020. 488 с.

23. Отраднова О. О. Неустойка в цивільному праві : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Київськ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2002. 171 с.
24. Отраднова О. О. Проблеми вдосконалення механізму цивільно-правового регулювання деліктних зобов'язань: монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2014. 328 с.
25. Пленюк М. Д. Підстави виникнення зобов'язальних правовідносин в механізмі правового регулювання: монографія. Київ: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2016. 356 с.
26. Погрібний С. О. Механізм та принципи регулювання договірних відносин у цивільному праві України: монографія. Київ: Правова єдність, 2009. 304 с.
27. Примак В. Д. Відшкодування моральної шкоди на засадах справедливості, розумності й добросовісності: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2014. 432 с.
28. Проблеми правової відповідальності: монографія / Ю. П. Битяк, Ю. Г. Барабаш, Л. М. Баранова та ін.; за ред. В. Я. Тація, А. П. Гетьмана, В. І. Борисової. Харків: Право, 2014. 348 с.
29. Пучковська І. Й. Неустойка, порука, гарантія, завдаток, застава та притримання – способи захисту прав кредитора : навч. посібник. Харків : Вид-во «ФІНН», 2013. 144 с.
30. Пучковська І. Й. Теоретичні проблеми забезпечення зобов'язань : монографія. Харків : Право, 2017. 472 с.
31. Рекодифікація цивільного законодавства України: виклики часу: монографія. за заг. ред. Н.С. Кузнецової. 2-ге вид., доп. та перероб. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 908 с.
32. Розробка механізму правового регулювання договірних відносин у підприємницькій діяльності / за заг. ред. акад. АПрН України В.В.Луця ; Акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва. К. : НДІ приват. права і підприємництва, 2009. 299 с.
33. Федорченко Н. Договірні зобов'язання з надання послуг у вітчизняному праві: розвиток та перспективи. *Право України*. 2019. № 2. С. 44–59.
34. Цивільний кодекс України: наук.-практ. коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням пропозицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 7: Загальні положення про зобов'язання та договір / за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ФО-П Лисняк Л. С., 2012. 736 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://portal.rada.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Судова влада України. URL: <https://court.gov.ua/>
3. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. Напрями діяльності. Захист інтересів держави в Європейському суді. URL: <https://minjust.gov.ua/ndd>.
5. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Науково-дослідного інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії правових наук України. URL: <https://ndi.academy/>